

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра соціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“_____” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ

Напрямок підготовки аспірант (PhD) за освітньою-науковою програмою "Психологія"
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 Психологія
інститут, факультет психології

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр, назва)	Вибіркова	
Модулів – 2	Напрямок підготовки аспірант (PhD) за освітньою-науковою програмою "Психологія"	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування) 053 Психологія	2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Третій освітньо-науковий рівень доктор філософії (PhD)	20 год.	20 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		18 год.	18 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		52 год.	52 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета

Метою запропонованої дисципліни є вивчення теоретичних засад та принципів дослідження психології духовного розвитку особистості, а також аналіз сучасних психологічних технологій розвитку духовності особистості з врахуванням її індивідуальних особливостей. Формування навиків та вмій створення авторських програм оптимізації процесу духовного розвитку особистості в умовах психоконсультативної, психокорекційної та психотерапевтичної практики.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- розкрити основні теоретичні принципи та засади курсу „Психологія духовного розвитку”;
- визначити сутнісний зміст феноменів духовності та духовного розвитку особистості в контексті досліджень сучасної психології;
- розкрити особливості авторського (О.І.Климишин) конструювання предметного ядра психології духовного розвитку особистості;
- обґрунтувати фундаментально-технологічну християнсько-орієнтовану концепцію духовного розвитку особистості (О.І.Климишин);
- ознайомити з системою знань про специфіку організації та проведення наукових досліджень в психології духовного розвитку;
- сформувані здатності здійснювати порівняльний психологічний аналіз індивідуальних траєкторій духовного розвитку людини та визначати специфіку оптимізації її індивідуального духовного генезису;
- розвинути вміння розробляти практичні авторські програми надання психологічної допомоги особам, які переживають духовні кризи та переживають стан духовної деформації.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК1. Розуміння концептуальних і методологічних основ у галузі науково-дослідної та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей.

СК6. Здатність планувати та здійснювати психологічний супровід особистості в різних умовах діяльності та розвитку на підставі результатів теоретичного/емпіричного дослідження.

СК9. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й професійну мобільність.

Програмні результати навчання за ОПП:

ПР6. Застосовувати загальнофілософські та загальнонаукові принципи та методи досліджень при виконанні власної дисертаційної роботи.

ПРН17. Розробляти та апробувати програми психологічного супроводу особистості в різних умовах діяльності та розвитку на підставі результатів теоретичного/емпіричного дослідження.

ПРН18. Працювати над власним розвитком та вдосконаленням, визначати свої професійні можливості та виявляти прагнення до підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності.

В результаті вивчення дисципліни аспірант повинен **знати**:

- предмет досліджень психології духовного розвитку особистості;
- теоретико-методологічні засади досліджень психології духовного розвитку особистості;
- зміст аксіопсихологічної моделі духовності особистості та її розвитку;
- суть психологічних механізмів духовної саморегуляції особистості (самовизначення, самотворення, самопізнання, самотрансценденція);
- суть критеріїв та показників духовного розвитку особистості на різних вікових етапах;
- специфіку організації та проведення експериментальних досліджень психологічних особливостей розвитку духовності особистості;
- методологію та методику реалізації психокорекційних, психотерапевтичних, психокорекційних заходів розвитку духовності особистості.

В результаті вивчення дисципліни аспірант повинен **вміти**:

- оперувати основною термінологією з психології духовного розвитку;
- пояснити історико-психологічні аспекти проблеми духовного розвитку особистості;
- визначати та обґрунтовувати вихідні методологічні засади і теоретичні конструкти психології духовного розвитку як окремої галузі наукових досліджень особистості;
- розрізняти основні концепції психології духовності особистості та теоретичні ракурси досліджень психології духовного розвитку у вітчизняній та зарубіжній психології;
- обґрунтовувати специфіку психологічних закономірностей, механізмів, чинників духовного розвитку особистості на різних вікових етапах;
- застосовувати методичні підходи, діагностичний інструментарій в умовах проведення експериментальних досліджень психологічних особливостей духовного розвитку особистості;
- визначати провідні принципи, методичні засоби та прийоми реалізації психологічного супроводу духовного розвитку особистості в умовах психологічної практики.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти досліджень психології духовного розвитку.

Тема 1 .Феноменологія духовності та духовного розвитку особистості.

Актуальність вивчення проблеми духовного розвитку особистості: соціокультурні передумови. Теоретико-методологічні засади духовного розвитку особистості в історико-психологічному контексті. Психологічний зміст феноменів духовності та духовного розвитку. Духовний розвиток особистості в еволюційно-історичному, культурологічному та індивідуально-психологічному вимірах.

Тема 2. Концептуальні погляди на духовну природу особистості.

Трактування духовного у психоаналізі. Духовне в гуманістичній психології. Проблеми духовного у психосинтезі. Виміри духовного у постмодернізмі. Духовне у трансцендентальній та онтичній психології. Проблеми духовного в українській та російській психології.

Тема 3. Сучасні підходи в дослідженнях психології духовності та духовного розвитку особистості.

Класифікація теоретичних ракурсів дослідження духовності особистості. Аксіопсихологічні характеристики духовності. Системологія духовності особистості. Духовність як онтична властивість людини. Духовно-особистісний підхід у дослідженні психологічних закономірностей і механізмів духовного розвитку особистості. Християнсько-орієнтований підхід в дослідженні психологічних чинників духовного розвитку особистості.

Тема 4. Духовний вимір особистості.

Холархічна концепція духовної природи особистості. Духовні складники екзистенції особистості. Смыслотвірна здатність особистості. Характеристика духовно розвиненої особистості.

Тема 5. Методологія пізнання духовної природи особистості.

Методи пізнання духовних явищ. Метод філософського наведення. Духовна герменевтика. Пізнання духовного в художній творчості. Тематичний наратив як метод пізнання духовних явищ. Любов як метод пізнання духовного. Самоаналіз духовного життя. Самотрансцендентування. Споглядання.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти дослідження психології духовного розвитку.

Тема 6. Фундаментально-технологічна концепція духовного розвитку особистості (О.І.Климишин)

Психологічна модель процесу духовного розвитку дорослої особистості (О.І.Климишин). Релігійна віра як телеологічне ядро психології духовного розвитку особистості. Християнсько-психологічні чинники духовного розвитку особистості. Сакраментальність як трансцендентальне джерело духовного розвитку особистості. Суб'єктність як механізм духовного розвитку особистості. Діалогічність як засіб духовного зростання особистості.

Тема 7. Психологічні закономірності та механізми духовного розвитку особистості.

Суть психологічних закономірностей та механізмів духовного розвитку особистості. Особливості психологічних механізмів децентрації, духовної самоідентифікації, рефлексії, трансценденції та усвідомлення буттєвої. Духовне виховання і самовиховання.

Тема 8. Процедура реалізації експериментальних досліджень психологічних особливостей духовного розвитку особистості.

Принципи та методичні підходи організації психодіагностичних досліджень особливостей духовного розвитку особистості. Характеристика діагностичного інструментарію досліджень духовного розвитку особистості. Застосування методики комплексної оцінки гармонійного розвитку в дослідженні духовно спрямованої поведінки дітей і молоді.

Тема 9. Психокорекційні заходи оптимізації процесу духовного розвитку особистості.

Методологічні та методичні засади організації тренінгу духовного розвитку особистості. Характеристика діалогічно-дискусійної, ігрової, невербально-інтроспективної форм реалізації комунікативних зв'язків в умовах тренінгу духовного розвитку особистості. Програма психологічного тренінгу духовного розвитку особистості.

Тема 10. Духовна терапія в арсеналі психотерапевтичних заходів.

Психотерапевтичні заходи подолання духовних криз та духовних деформацій. Поняття духовної терапії. Процедура реалізації духовної терапії адиктивних осіб.

4. Структура навчальної дисципліни

№	Найменування розділів і тем	К-сть год., вид заняття	
		Лекція	семін. заняття
Модуль 1. Теоретичні аспекти досліджень психології духовного розвитку особистості.			
1.	І. Феноменологія духовності та духовного розвитку особистості	2	2
2.	Концептуальні погляди на духовну природу особистості	2	2

3.	Сучасні підходи до вивчення психології духовності та духовного розвитку особистості	2	2
4.	Духовний вимір особистості.	2	-
5.	Методологія пізнання духовної природи особистості.	2	2
Модуль 2. Прикладні аспекти досліджень духовного розвитку особистості.			
6.	Фундаментально-технологічна концепція духовного розвитку особистості (О.І.Климишин).	2	2
7.	Психологічні закономірності та механізми духовного розвитку особистості.	2	2
8.	Процедура реалізації експериментальних досліджень психологічних особливостей духовного розвитку особистості.	2	2
9.	Психокорекційні заходи оптимізації процесу духовного розвитку особистості.	2	2
10.	Духовна терапія в арсеналі психотерапевтичних заходів.	2	2

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Автентичне трактування духовності: співвідношення духовного, психічного, соматичного.	2
2.	Онтологія та феноменологія духовної рефлексії.	2
3.	Психологічний аналіз духовних станів та екзистенційних переживань особистості.	2
4.	Духовний досвід особистості: структурний аналіз.	2
5.	Методологічні засади досліджень духовного розвитку в християнській психології.	2
6.	Характеристика діагностичних методик дослідження психологічних особливостей духовного розвитку особистості (О.І.Климишин, Е.О.Помиткін, М.В.Савчин).	2
7.	Психологічні особливості розвитку духовних здібностей особистості.	2
8.	Розвиток духовності особистості в умовах консультативної практики: специфіка консультативних бесід.	2
9.	Психологія духовних криз: причини, наслідки, способи подолання та профілактики.	2

6. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1.	Психологічний зміст понять «духовне», «духовність», «духовний розвиток», «духовна особистість», «духовне здоров'я».	2
2.	Психологічний зміст духовного розвитку особистості в гуманістичній психології.	2
3.	Психологічний зміст духовного розвитку особистості в логотерапії В.Франкла.	3
4.	Вітчизняний досвід психологічної практики розвитку духовності особистості (І.Д.Бех, М.Й.Боришевський, В.П.Москалець, Е.О.Помиткін, М.В.Савчин).	5
5.	Особливості духовного виміру особистості	5
6.	Духовне пізнання: особливості та характеристики	5
7.	Діагностичні критерії та діагностичні засоби реалізації експериментального дослідження духовного розвитку.	5
8.	Психологічний супровід духовного розвитку особистості в умовах освітнього процесу.	3
9.	Фундаментально-технологічна концепція духовного розвитку особистості (О.І.Климишин).	10
10.	Закономірності та механізми духовного розвитку за Е.О.Помиткіним та О.П.Колісником	5
11.	Практика реалізації християнсько-орієнтованої психологічного супроводу розвитку духовності невиліковнохворих	2
12.	Основні принципи розвитку духовності адитивних осіб та осіб із травматичним та посттравматичним стресовим розладом .	5
	Разом	52

Індивідуальні завдання, що визначають зміст семінарських занять:

Завдання до теми 1.

Опрацювання змісту статей:

1) Боришевський М.Й. Духовність як міра довершеності особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України* / За ред. С.Д. Максименка. Т. VIII, вип.6. К., 2006. С.26-31.

2) Братусь Б.С. От гуманитарной парадигмы в психологии к парадигме эсхатологической [Электронный ресурс]. режим доступа: URL <http://psyberlink.flogiston.ru/internet/bits/psychsci0.htm>.

Завдання до теми 2:

Опрацювання змісту статей:

1) Братусь Б.С. К проблеме нравственного сознания в культуре уходящего века. *Вопросы психологии*. 1993. № 1. С. 6-13.

2) Киричук О.В. На шляху до Людини Духовної (Духовно-катарсична активність вихованця як показник ефективності педагогічної системи освітнього закладу). *Директор школи, ліцею, гімназії*.

2000. № 2. .50-58.

Завдання до теми 3:

Опрацювання змісту автореферату:

Караульна Н.В. Духовність як чинник самовизначення людини. Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.0003. Київ. нац. ун-т. імені Тараса Шевченка. К., 2000. 18 с.

Завдання до теми 4:

Опрацювання змісту статей:

1)Климишин О.І. Творчість як спосіб репрезентації духовної природи особистості. *Вісник Прикарпатського у-ту. Філософські і психологічні науки. 2008. Спеціальний випуск. 233 с. С. 167-173.*

2) Колісник О.П. Інтегративно-холістична концепція особистості (духовний саморозвиток особистості як чинник вирішення глобальних проблем людства). *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка. Т.Х, част.4. К., 2008. С. 262-272.*

Завдання до теми 5:

Опрацювання змісту статей:

1) Колісник О.П. Психологічний шлях особистості та метод її духовного саморозвитку. *Соціальна психологія. 2007. №3. С.78-93.*

2) Колісник О.П. Ступені духовного саморозвиток особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. Т.Х, част.2. К., 2008. С. 246-255.*

Завдання до теми 6:

Опрацюванням параграфу 4.1 монографії

Климишин О. І. Психологія духовності особистості: християнсько-орієнтований підхід: монографія. Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. С.217-245.

Завдання до теми 7:

Опрацювання змісту статті:

Савчин М.В. Духовність як онтологічний вимір особистості. *Вісник Прикарпатського у-ту. Філософські і психологічні науки. Спеціальний випуск. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2008. 233 с. С. 12-17.*

Завдання до теми 8:

Опрацювання змісту статті:

Помиткін Е.О. Проблема розвитку та діагностики духовних ціннісних орієнтацій у старшокласників. *Практична психологія та соціальна робота*. 1998. №10. С. 10-16.

Завдання до теми 9:

Опрацювання наукових публікацій:

- 1) 2 розділу навчально-методичного посібника: Климишин О.І. Теорія і методика тренінгу розвитку духовності особистості. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. С.37-64.
- 2) опрацюванням параграфу 5.4.1 монографії Климишин О. І. Психологія духовності особистості: християнсько-орієнтований підхід: монографія. Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. С.371-383.

7. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні заняття, самостійна робота.

На лекційних заняттях використовуються: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні та практичні методи (ілюстрація, демонстрація); методи синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо.

На практичних заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо.

У межах самостійної роботи застосовуються дослідницькі методи.

8. Методи контролю

Оцінювання знань аспірантів відбувається на основі результатів:

- поточного контролю знань;
- підсумкового контролю знань (залік).

Поточний контроль знань аспірантів проводять за двома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи аспіранта протягом семестру;
- контроль за виконанням завдань самостійного опрацювання.

9. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія духовного розвитку».
2. Контрольні питання до заліку

10. Контрольні питання до заліку

1. Соціокультурні передумови вивчення проблеми духовного розвитку особистості.
2. Філософсько-психологічний зміст понять “дух”, “духовність” та “духовний розвиток особистості”.
3. Духовний розвиток особистості в еволюційно-історичному, культурологічному та індивідуально-психологічному вимірах.
4. Трактатування духовного у психоаналізі.
5. Духовне в гуманістичній психології.

6. Проблеми духовного у психосинтезі.
7. Виміри духовного у постмодернізмі.
8. Духовне у трансцендентальній та онтичній психології.
9. Проблеми духовного в українській та російській психології.
10. Сучасні теоретико-методологічні ракурси досліджень психології духовності особистості.
11. Аксіопсихологічні характеристики духовності.
12. Системологія духовності особистості.
13. Духовність як онтична властивість людини.
14. Функції і критерії духовності як психологічного феномену.
15. Пошук змісту життя, самоактуалізація і відповідальність як головні форми прояву духовного.
16. Християнсько-орієнтована герменевтика як метод пізнання і конструювання духовності особистості.
17. Духовна парадигма психології. Дослідження особистості в контексті духовної парадигми.
18. Духовні складники екзистенції особистості.
19. Поняття духовного потенціалу. Смысловіра здатність особистості
20. Характеристика духовно розвиненої особистості
21. Онтологія духовних станів особистості.
22. Духовні здібності особистості.
23. Поняття духовних криз. Передумови виникнення духовних криз та специфіка їх перебігу
24. Структурно-функціональне моделювання психології особистості О.І.Климишин.
25. Онтогенетичні показники духовного розвитку особистості.
26. Психологічні закономірності духовного розвитку особистості: загальна характеристика.
27. Особливості психологічних закономірностей духовного розвитку видатних подвижників.
28. Закономірності духовного розвитку та самореалізація особистості в сучасних соціокультурних умовах.
29. Психологічні механізми духовного розвитку особистості.
30. Віковий вимір актуалізації психологічних механізмів духовного розвитку особистості
31. Психологічна модель процесу духовного розвитку дітей і молоді (О.Е.Помиткін)
32. Психологічна модель процесу духовного розвитку дорослої особистості (О.І.Климишин).
33. Релігійна віра як телеологічне ядро християнсько-орієнтованої психології духовного розвитку особистості.
34. Християнсько-психологічні чинники духовного розвитку особистості.
35. Сакраментальність як трансцендентальне джерело духовного розвитку особистості.
36. Суб'єктність як механізм духовного розвитку особистості
37. Діалогічність як засіб духовного зростання особистості.
38. Принципи та методичні підходи організації психодіагностичних досліджень особливостей духовного розвитку особистості.
39. Характеристика діагностичного інструментарію досліджень духовного розвитку особистості.
40. Застосування методики комплексної оцінки гармонійного розвитку в дослідженні духовно спрямованої поведінки дітей і молоді.
41. Завдання психологічної практики у контексті духовної парадигми.
42. Духовний і життєвий досвід психолога як чинник його діяльності.
43. Створення психологічних умов для духовного зростання дитини в сім'ї.
44. Специфіка розробки психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу з урахуванням психологічних закономірностей і механізмів духовного розвитку дітей і молоді
45. Впровадження духовно спрямованих спецкурсів у початковій та середній ланках загальноосвітньої школи.
46. Активізація духовного потенціалу особистості в процесі становлення професійних орієнтацій старшокласників.
47. Моделювання психолого-педагогічних умов для духовної самореалізації учнівської молоді
48. Принципи консультативної діяльності практичного психолога на основі духовно-особистісного підходу.
49. Специфіка актуалізації психологічних механізмів духовного розвитку особистості в консультативній діяльності з дітьми та молоддю.

50. Методичні рекомендації щодо професійної підготовки психологів до консультативної роботи на засадах духовно-особистісного підходу.
51. Психолого-педагогічні ракурси реалізації християнсько-орієнтованого підходу до розвитку духовності особистості дорослого: загальна характеристика.
52. Християнсько-психологічний супровід духовного розвитку особистості в умовах освітнього процесу.
53. Психологічна практика нейтралізації духовних деформацій адиктивних особистостей.
54. Духовна терапія в практиці надання психологічної допомоги.
55. Оптимізація духовного розвитку невиліковно хворих осіб.
56. Характеристика психологічних умов подолання духовних криз особистості
57. Консультативні заходи подолання духовних криз особистості в умовах психологічної практики
58. Духовне виховання і самовиховання.

11. Рекомендована література

Основна:

1. Климишин О. І. Психологія духовності особистості: християнсько-орієнтований підхід: монографія. Івано-Франківськ : Гостинець, 2010. 440 с.
2. Климишин О.І. Теорія і методика тренінгу розвитку духовності особистості. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 112 с.
3. Колісник О.П. Психологія духовного саморозвитку особистості: Монографія. Луцьк: РВВ «Вежа», 2007. 400 с.
4. Москалець В.П. Психологічні основи виховання духовності в українській національній школі: автореферат на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук. К., 1996. 49 с.
5. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: монографія. К.: Наш час, 2007. 280 с.
6. Савчин М.В. Духовна парадигма психології. К.: Академвидав, 2013. 252 с.
7. Савчин М.В. Духовний потенціал людини: монографія. 2-ге вид., переробл. і допов. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. 508 с.

Додаткова:

8. Агафонов А.Ю. Человек как смысловая модель мира. Прологомены к психологической теории смысла. Самара: Издательский Дом “БАХРАХ – М”, 2000. 336 с.
9. Бех І.Д. Духовні цінності в розвитку особистості. Педагогіка і психологія. 1997. № 1. С. 124-129.
10. Боришевський М.Й. Духовні цінності в становленні особистості – громадянина. Педагогіка і психологія. 1997. № 1. С. 144-150.
11. Боришевський М.Й. Духовність як міра довершеності особистості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С.Д. Максименка. Т. VIII, вип.6. К., 2006. С.26-31.
12. Братусь Б.С. К проблеме нравственного сознания в культуре уходящего века. Вопросы психологии. 1993. № 1. С. 6-13.
13. Гуманістична психологія: Психологія і духовність: (Світоглядні аспекти гуманістично зорієнтованих напрямів у сучасній західній психології) / упоряд. Г. Балл, Р. Трач. 2005. [Т.2]. 279 с.
14. Донченко О.А. Фрактальність психіки і суб'єктність. Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В.О. Татенка. К.: Либідь, 2006. С. 117-143.

15. Караульна Н.В. Духовність як чинник самовизначення людини. Автореф. дис. канд. філос. наук: 09.0003. Київ. нац. ун-т. імені Тараса Шевченка. К., 2000. 18 с.
16. Карпенко З.С. Аксиологічна психологія особистості. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2009. 512 с.
17. Кіндратюк Богдан. Духовне здоров'я школярів і музика дзвонів: етнопедагогічний аспект. Науково-методичний посібник. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2005. 270 с.
18. Киричук О.В. На шляху до Людини Духовної (Духовно-катарсична активність вихованця як показник ефективності педагогічної системи освітнього закладу). *Директор школи, лицею, гімназії*. 2000. № 2. С.50-58.
19. Климишин О.І. Синиці й журавлі: у пошуках першооснов буття / І.А. Климишин , О.І. Климишин . Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. 128 с.
20. Климишин О.І. Збагнути світ і себе в ньому / І.А. Климишин , О.І. Климишин. Івано-Франківськ: Гостинець, 2006. 204 с.
21. Климишин О.І. Творчість як спосіб репрезентації духовної природи особистості / О.І.Климишин, О.І. Семак. *Вісник Прикарпатського у-ту. Філософські і психологічні науки*. 2008. Спеціальний випуск. 233 с. С. 167-173.
22. Колісник О.П. Інтегративно-холістична концепція особистості (духовний саморозвиток особистості як чинник вирішення глобальних проблем людства). *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України* / за ред. С.Д. Максименка. Т.Х, част.4. К., 2008. С. 262-272.
23. Колісник О.П. Психологічний шлях особистості та метод її духовного саморозвитку. *Соціальна психологія*. 2007. №3. С.78-93.
24. Колісник О.П. Ступені духовного саморозвиток особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України* / За ред. С.Д. Максименка. Т.Х, част.2. К., 2008. С. 246-255.
25. Колісник О.П. Ступені духовності та психічні механізми саморозвитку особистості . *Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості*. І част. III розділ. К., 1994. С. 349-392.
26. Крымський С.Б. Принципи духовності ХХІ століття. *Дві Русі* / за загальною ред. Л. Івшиної. К.: Факт, 2003. 496 с.
27. Крымский С.Б. Контуры духовности: новые контексты индивидуальности. *Вопросы философии*. 1992. № 2. С. 21-28.
28. Маслоу А. Новые рубежи человеческой природы : пер. с англ. М.: Смысл, 1999. 425 с.
29. Москалець В.П. Психологічний зміст духовності і духовність мистецтва. *Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості*. І част. III розд. К., 1994. С. 284-286.
30. Овсянецька Л.П. Духовні здібності особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України* / За ред. С.Д. Максименка. Т. VIII, вип.6. К., 2006. С. 186-191.
31. Онищенко В.Д. Філософія духа і духовного пізнання: Християнсько-філософська ноологія. Львів; Логос, 1998. 338 с.
32. Пірен М.І. Єдність тілесного і духовного в процесі соціалізації особистості [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://politic.org.ua/vid/magcontent.php>
33. Помиткін Е.О. Духовний розвиток учнів у системі шкільної освіти: навч.-метод. посіб. 2-е вид., доп. К.: ІЗМН, 1996. 164 с.

34. Помиткін Е.О. Проблема розвитку та діагностики духовних ціннісних орієнтацій у старшокласників. *Практична психологія та соціальна робота*. 1998. №10. С. 10-16.
35. Савчин М.В. Духовність як онтологічний вимір особистості). *Вісник Прикарпатського у-ту. Філософські і психологічні науки. Спеціальний випуск*. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2008. 233 с. С. 12-17.
36. Савчин М.В. Три логіки душевного життя людини. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України: Психологія* / за ред. С.Д. Максименка. Випуск 34. К., 2007. С. 286-289.
37. Савчин М.В. Християнський ідеал духовно розвинутої особистості. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. Івано-Франківськ: Вид-во «Плай» Прикарпатського університету, 2000. Вип. 5. Ч. 2. С. 275-281.
38. Слободчиков В.И. Духовно-нравственное становление и развитие человека [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://pokrow-forum.ru/>
39. Слободчиков В.И. Реальность субъективного духа. Психология личности в трудах отечественных психологов. СПб: Издательство «Питер», 2000. С.380-395.
40. Собчик Л.Н. Проблема духовности в психологии [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://bibliopsy.narod.ru>
41. Татенко В.О. До проблеми автентичності людського буття: вчинкова парадигма [Електронний ресурс] / В.О. Татенко. Режим доступу : <http://politicon.iatp.org.ua/tm/tatenkovchink.htm>
42. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. К.: Либідь, 2003. 376 с.
43. Франк С.Л. Духовные основы общества. М.: Республика, 1992. 511 с.
44. Франк С.Л. Предмет знания. Душа человека. М.: Наука. 1995. 656 с.
45. Франкл В. Доктор и душа: пер. с англ. А.А. Борева. Санкт-Петербург: «Ювента», 1997. 287 с.
46. Франкл В. Людина в пошуках граничного сенсу. *Гуманістична психологія: Антологія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: У 3-х т. Т. 1: Гуманістичні підходи в західній психології ХХ ст.* 252 с.
47. Фромм Э. Душа человека. М.: Республика, 1992. 430 с.
48. Шадриков В.Д. Происхождение человечности: Учебное пособие для высших учебных заведений. Изд. 2-е, перераб. и доп. М.: Логос, 2004. 296 с.
49. Ямницький В. М. Духовність особистості: психологічні чинники. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика [Текст] : Збірник наукових праць Східноукраїнського національного ун-т ім. В. Даля*, Інститут духовного розвитку людини [Редкол.: Г.П. Шевченко (голов. ред.) та ін.]. Луганськ: СНУ. Вип. 4 (17). 2006. С.234-243.
50. Ямницький В.М. Духовність особистості: психологічний підхід. *Філософія. Педагогіка. Суспільство. Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 2. 2012. С. 388-392.